

**MOUS
LAMRABAT**

jaar ver slag 2024

Inhoud

- 1 Voorwoord – 3
- 2 Tentoonstellingen en activiteiten – 4
- 3 Samenwerkingen – 28
- 4 Vriendenvereniging – 30
- 5 Relatiebeheer en fondsenwerving – 31
- 6 Publieksbereik – 32
- 7 Marketing en communicatie – 34
- 8 Educatie en publieksbemiddeling – 35
- 9 Publiekszaken en commercie – 38
- 10 Verslag Raad van Toezicht – 39
- 11 Governance en compliance – 40
- 12 Personeel en organisatie – 41
- 13 Collectie en aanwinsten – 42
- 14 Financiën – 43

Dit was het laatste jaar van ons vorige meerjarenplan waarvan het eerste jaar – 2021 – nog in het teken stond van de coronacrisis. Het museum heeft opnieuw grote stappen gezet in zijn ontwikkeling tot stadsmuseum met diepe lokale wortels en sterke nationale en internationale vleugels. De ontwikkeling van ambitieuze participatieprogramma's vormt een belangrijke stap om het museum te verbinden met wijken en dorpen, en inwoners voor wie museumbezoek ongewoon is.

Ondanks een aanzienlijke stijging van lonen en overige kosten heeft het museum besloten om samen met Chassé Theater, Mezz en Nieuwe Veste vanaf 2025 in te stemmen met een lagere subsidie van de gemeente Breda. In goed overleg kwamen we tot de conclusie dat het ook in ons belang is als meer geld beschikbaar komt voor nieuwe initiatieven en projecten. De kostenstijging dwong ons dit jaar al tot scherpe keuzes en maatregelen om efficiënter te produceren. In de nieuwe beleidsperiode zal naast kostenbeheersing zal ook fondsenwerving meer aandacht krijgen.

In februari opende 'Guardian Spirits – Een blik op Oekraïne' in projectruimte Next. In samenwerking met de Kozytskyi Charity Foundation, de ambassade van Oekraïne en de gemeente realiseerden we een presentatie van actueel werk van Oekraïense kunstenaars. Ze lieten op aangrijpende wijze zien hoeveel kunst betekent als vrijheid en democratie bedreigd worden.

Tijdens BredaPhoto maakten we twee tentoonstellingen: in het museum 'Soulmates – Fotografie van Erwin Olaf tot Mous Lamrabet' en op de Speelhuisklaan, samen met het Stadsarchief, 'Welkom in Breda – 60 jaar nieuwkomers'. Voor 'Soulmates' mochten we putten uit de vermaarde privécollectie van Henri Swagemakers. 'Welkom in Breda' gaf een verrassend beeld van nieuwkomers die Breda vanaf de jaren 60 hebben veranderd.

We zijn erg trots op de vruchtbare samenwerking met het Vincent van GoghHuis Zundert. Kunstenaar Tamara Muller benutte twee werkperiodes in de Zundertse kosterswoning om te experimenteren met media, technologie en materialen. De resultaten bracht ze samen in 'Face Me, Play Me, Be Me', een intieme tentoonstelling over trauma en heling.

Tijdens de vmbo-maand in november was Next de werkplaats van Bredase jongeren en de kunstenaar David Bade. Ze gaven hun ideeën vorm in grote, kleurrijke schilderijen. Het was ook de start van 'We OK!', een participatieproject waarin we samenwerken met Grote Broer Grote Zus en Club Zien, het Brabantse programma voor vmbo-ers. In 2026 tonen we de resultaten en een selectie uit het werk van David Bade in een zomertentoonstelling in het museum.

De organisatie van het museum is versterkt met het oog op de realisatie van ons meerjarenplan 2025-2028. Een aantal afdelingen, waaronder de ondersteunende staf en marketing werd vernieuwd. De aanpassingen maakten het mogelijk om van een tweehoofdige directie over te gaan op één directeur'.

Onderzoek laat zien dat bezoekers overwegend positief zijn over het vernieuwde museum en onze tentoonstellingen. Toch blijven de bezoekersaantallen nog achter bij de doelstelling. Een van de oorzaken ligt bij de coronacrisis. Middelgrote musea als SMB hebben moeite om de verloren bezoekers terug te winnen.

Een andere oorzaak ligt bij het profiel van SMB. Veel bezoekers die geïnteresseerd zijn in hedendaagse beeldende kunst staan niet open voor erfgoed en geschiedenis, en vice versa. In de programmering streven we naar afwisseling van en verbinding tussen beide onderwerpen, zodat de nieuwsgierigheid van bezoekers wordt geprikkeld. Bovendien besteden we veel aandacht aan de publieksbemiddeling van de programmaonderdelen.

In de nieuwe beleidsperiode vergroten we de samenhang en impact van de activiteiten en projecten door middel van drie programmalijnen: 'De Nassaus van Breda', 'Ons Breda' en 'Kunst in & uit Breda'. Daarnaast blijft ruimte voor belangrijke thema's als de 19de eeuw en de Tweede Wereldoorlog. De programmalijnen zijn verbonden met onze ambities: met 'De Nassaus van Breda' willen we de bezoekerseconomie stimuleren, met 'Ons Breda' een bijdrage leveren aan sociale cohesie en kansengelijkheid en met 'Kunst in & uit Breda' het stedelijk klimaat voor visuele kunst en vormgeving onderhouden en versterken.

Als enig geregistreerd museum in de negende stad van Nederland (en de derde stad van Noord-Brabant) zijn we daarbij afhankelijk van de gemeente, bewoners, bedrijven, (hoge)scholen, culturele en maatschappelijke organisaties, kunstenaars en creatieve makers, media, politici en bestuurders. Alleen met hun enthousiasme, nieuwsgierigheid en bereidheid om mee te doen kunnen we ons ontwikkelen tot een toonaangevend stadsmuseum dat verbindt en inspireert.

Dingeman Kuilman
Directeur

2 Tentoonstellingen en activiteiten

4

foto Aad Hoogendoorn

De oorlog met Rusland in Oekraïne beïnvloedt ook de Oekraïense kunst. Dit weerspiegelt zich in het recente werk van Oekraïense kunstenaars in de tentoonstelling *Guardian spirits*. In hun tekeningen, schilderijen, sculpturen en animaties laten ze ons zien wat kunst kan betekenen wanneer vrijheid en democratie worden bedreigd. Deelnemende kunstenaars zijn: Myroslava Bachkur, Serhii Dekaliuk, Vitalii Hrehk, Vova Keno, Irina Maksymova, Notuko en Volodymyr Semkiv.

Fotograaf Fons Manders werkt als vrijwilliger bij vluchtelingenopvang De Koepel in Breda. Hij is gefascineerd door de afbeeldingen die Oekraïense vluchtelingen kiezen als startscherm op hun telefoon en de verhalen die daarmee verbonden zijn. In *Guardian Spirits* toont Manders een serie foto's van deze startschermen. 45 kunstwerken worden geveild. De opbrengst komt ten goede aan het maken van beenprotheses voor Oekraïense soldaten en aan het ondersteunen van de deelnemende kunstenaars.

26 januari 2024 t/m 31 maart 2024

foto Rolf Hensel

Kunstwerk over afschaffing slavernij

In mei 2023 vroeg de gemeente zes kunstenaars om hun visie te geven op een nieuw kunstwerk over de afschaffing van de slavernij. De bedoeling van het kunstwerk is om te vieren, te herdenken en bij elkaar te komen. Het werk zal een mooie plek in de stad krijgen, bijvoorbeeld in een park. 'In Breda zijn er mensen en organisaties geweest die investeerden in slavernij. Het is daarom belangrijk om aandacht te vragen voor de donkere bladzijden van deze geschiedenis. Met een kunstwerk krijgt het onderwerp blijvende aandacht in Breda', aldus Wethouder cultuur en erfgoed Marike de Nobel.

De deelnemende kunstenaars zijn Leonardiansyah Allenda, Yair Callender, Raquel van Haver, Dominique Himmelsbach de Vries, Nokukhanya Langa en Boetje Pattirane. Zij vertellen in videoportretten – gemaakt door Cleo Julia Mullis – over hun werk en hun kijk op de afschaffing van de slavernij. Hun voorstellen tonen we in een installatie die is ontworpen door Patricia Gevers. In de weken dat de tentoonstelling te zien is, voegt Stadsarchief Breda nog een tijdslijn toe met een aantal korte verhalen over het slavernijverleden van de stad. De kunstenaars zijn geselecteerd door een commissie bestaande uit afgevaardigden van Stedelijk Museum Amsterdam, Stichting Arjati Breda, gemeente Breda en St. Joost School of Art & Design.

03 mei 2024 t/m 12 mei 2024

foto Ilse Verbeek

foto Joost van der Velden

april

De Lusten van Engelbrecht

Visies op een meesterwerk

8

Een hedendaagse kijk op *De tuin der lusten*

De tentoonstelling *De Lusten van Engelbrecht* geeft een nieuwe kijk op het schilderij *De tuin der lusten* van Jheronimus Bosch. Bekijk dit iconische drieluik van Bosch door de ogen van hedendaagse kunstenaars. Van digitale paradijzen tot een gameachtige afdaling naar de hel: Eelco Brand, Margit Lukács & Persijn Broersen, SMACK en Floris Kaayk brengen het meesterwerk op een nieuwe manier tot leven.

Duik in de tentoonstelling ook in de spannende geschiedenis van *De tuin der lusten*. Hoe belandde het uiteindelijk in het Museo del Prado in Madrid? Wat was de rol van de waarschijnlijke opdrachtgever, Engelbrecht II van Nassau? Waarom koos deze hoge edelman aan het Bourgondische hof en ridder van het Gulden Vlies voor het thema 'lust'?

26 april 2024 t/m 25 augustus 2024

foto Mike Bink

Aangekochte objecten met een Bredaas verhaal

Deze tentoonstelling biedt een exclusief kijkje in de opbouw van de collectie van het museum. Dit vindt normaal gesproken achter de schermen plaats. De collectie van het museum weerspiegelt de Bredase kunst en geschiedenis en groeit gestaag sinds 1903. Het museum verzamelt kunst en objecten met een verhaal. Verhalen die passen bij de huidige tijd of bij het Bredase erfgoed. Het museum weegt zorgvuldig af of een aanwinst past bij de collectie. Daarbij gelden criteria zoals de artistieke waarde, historische betekenis en fysieke staat. Sommige nieuwe aanwinsten krijgen meteen een plaats in het museum. Andere aanwinsten belanden in het depot om onderzocht of gerestaureerd te worden. Deze tentoonstelling bestaat uit tientallen nieuwe aanwinsten, elk met een eigen verhaal.

In *Nieuwe aanwinsten* ontdekt de bezoeker kunstwerken en objecten die op verrassende en diverse manieren deel zijn gaan uitmaken van de collectie. Een voorbeeld hiervan is de allereerste foto die in Breda werd gemaakt: een portret van een overleden vrouw uit 1844, bemachtigd dankzij een oplettende particulier. Een andere verrassende vondst is het kleurrijke wandkleed van Will Vaes. Deze werd gevonden bij een lokale kringloopwinkel door een oud-medewerker. En soms moet je de grens over voor Bredase parels. Op een Italiaanse veiling kochten we een groot werk van Matteus Verheyden, die in de 18e eeuw portretten schilderde van invloedrijke Bredanaars.

1 juni 2024 t/m 5 januari 2025

foto Rolf Hensel

Tamara Muller

Face me, Play me, Be me

Kijken is meedoen

De tentoonstelling *Face me, Play me, Be me* neemt je mee in de wereld van kunstenaar Tamara Muller (Wehe-den Hoorn, 1975). In al haar werk speelt Muller zelf de hoofdrol. Het zelfportret is voor haar een onuitputtelijke inspiratiebron. 'Ik verbeeld *The game of life*, de humor en de pijn, de ontroerende onvolkomenheden van de mens', zegt ze daar zelf over. Voor deze tentoonstelling experimenteert Muller met andere media en materialen dan in haar eerdere werk. Zo werkt ze met deepfake technologie en montage apps, speelt ze met poppen en maskers en maakt ze performances. Ze gebruikt daarbij natuurlijke materialen als jute, stro, klei en bijenwas.

Ook de thema's van haar werk krijgen een nieuwe dimensie. Muller verdiept zich in trauma en heling. Ze laat zich daarbij inspireren door een behandel-methode om onbewuste patronen in families te onderzoeken. In haar eigen knip- en plaktheater speelt ze afwisselend de rol van dader en slachtoffer, moeder en kind, een mannelijk en een vrouwelijk personage. Als bezoeker word je uitgenodigd om mee te doen in Mullers *The Game of Life*. Onderwerpen als macht, schuld, schaamte en seksualiteit spelen in het leven van iedereen een rol. Kijken is meedoen. Jij bent aan zet.

1 juni 2024 t/m 5 januari 2025

foto Rolf Hensel

Sculpturen verrijkt met Augmented Reality

Het meesterwerk *De tuin der lusten* van Jheronimus Bosch betovert toeschouwers al eeuwenlang met zijn magische wezens. Het schilderij verhaalt over de menselijke natuur en over verleidingen. Het is waarschijnlijk gemaakt in opdracht van graaf Engelbrecht II van Nassau, een grondlegger van de Bredase Nassau-dynastie. Het werk blijft een bron van inspiratie voor kunstenaars. Met de tentoonstelling *De lusten van Engelbrecht* staat deze zomer in het teken van Bosch' *De tuin der lusten*.

Aansluitend bij de tentoonstelling *De lusten van Engelbrecht* zijn vijf jonge kunstenaars uitgedaagd om in het centrum van de stad de Bredase Tuinen der Lusten tot leven te laten komen. In vier binnentuinen (Willem Merkxtuin, Het Begijnhof, tuin van Nieuwe Veste en de tuin van het Stedelijk Museum Breda) staat één paneel van *De tuin der lusten* centraal. Bij deze panelen worden sculpturen getoond van Britte Koolen, Renée Bus en Silke Riis. De sculpturen komen tot leven met Augmented Reality. Digitale wezens, gemaakt door Matunda Groenendijk en Freek van Zoest, bevolken de tuinen en nemen je mee op een reis langs hemel, aarde en hel.

19 juli 2024 t/m 25 augustus 2024

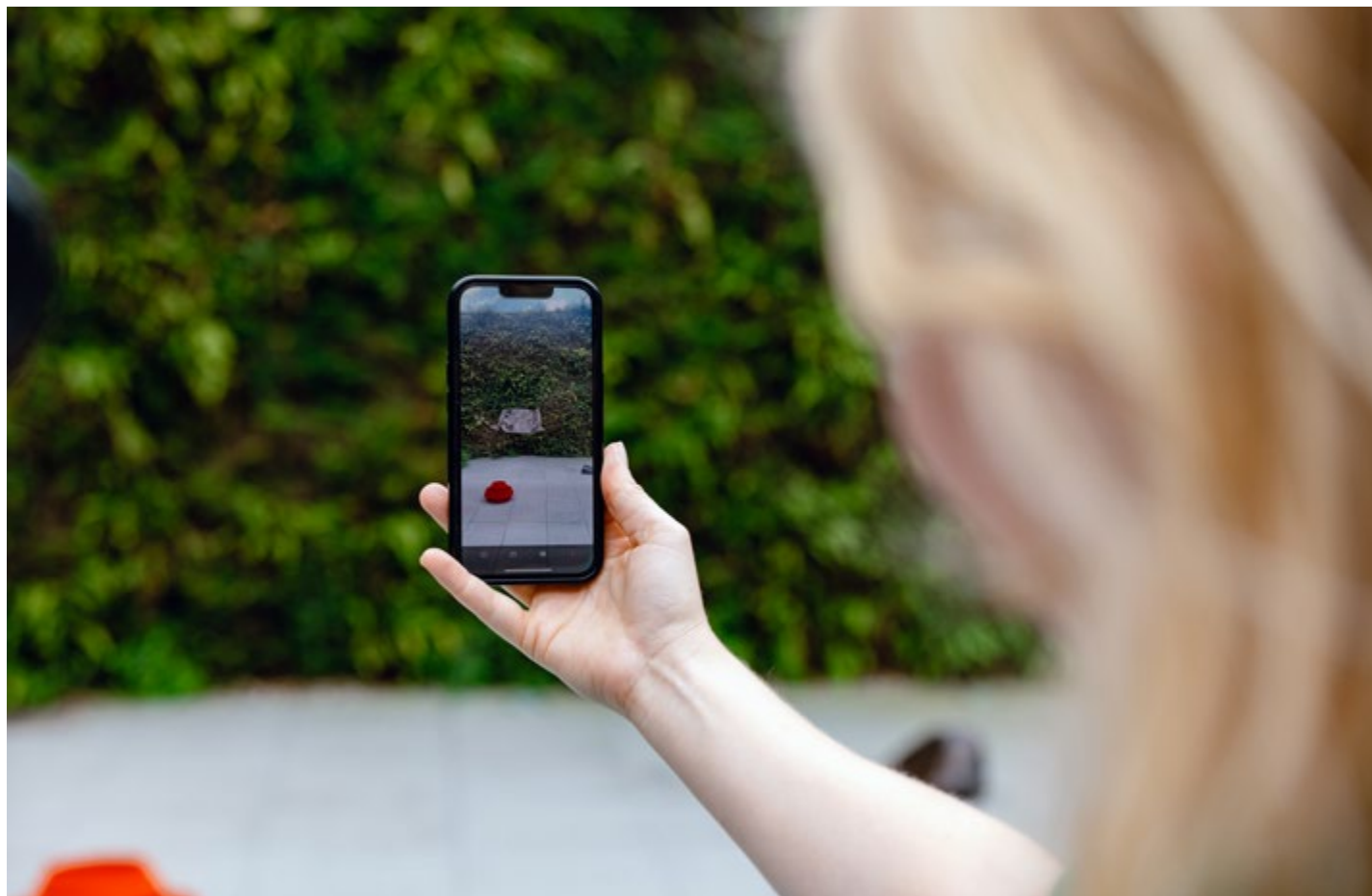

foto Linsey Kuijpers

Als je dieren een stem geeft: hoe ziet de stad er dan uit?

In projectruimte Next komt *Dierenstad* tot leven. Hier hebben de dieren het voor het zeggen! De kleurrijke, sprookjesachtige illustraties van Djenné Fila (Tilburg, 1995) nemen zowel kinderen als volwassenen mee in een wereld vol fantasie. Fila (winnaar Gouden Penseel 2023) brengt dierenverhalen tot leven met creatieve combinaties van technieken, materialen, kleurrijke lagen, verrassende structuren en rake lijnen. Fila maakte verschillende 'tekenstarters' waaruit bezoekers kunnen kiezen. Die kunnen zo zelf aan de slag met fineliners en kleurpotloden om nieuwe dieren en gebouwen te ontwerpen. Zo groeit en verandert *Dierenstad* elke dag. Ook de resultaten van de workshops gehouden in juli zijn te zien, waarin families samen met Fila bouwden aan *Dierenstad*.

6 juli 2024 t/m 1 september 2024

foto Susie Verstappen

Spelen met de geschiedenis

Het Chassé Theater presenteert in samenwerking met Stedelijk Museum Breda de theatrale tentoonstelling *De held, de schurk en de waarheid* met werk van kunstenaar Folkert de Jong. Voor de tentoonstelling maakt De Jong levensgrote styrofoam standbeelden, verwrongen versies van bekende figuren als Luther, Jezus en Maria, koningin Wilhelmina, Zeeuws Meisje en Snoop Dogg. Met de beelden geeft De Jong zijn eigen visie op de geschiedenis. De sculpturen komen tot leven met theatrale belichting en prikkelende audioverhalen. De verhalen zijn geschreven door bekende auteurs zoals Abdelkader Benali, Elfie Tromp, Roziëna Salihu en Maxine Palit de Jongh.

Folkert de Jong (1972) is een van de belangrijkste hedendaagse Nederlandse kunstenaars. Hij wordt geroemd om zijn virtuositeit als beeldhouwer en zijn briljante expressie van menselijke waanzin. In *De held, de schurk en de waarheid* speelt De Jong met geschiedenis: hij draait rollen om, laat hedendaagse problemen in het verleden opduiken en geeft historische gebeurtenissen een ander verloop. In Stedelijk Museum Breda is tijdens de tentoonstelling *De held, de schurk en de waarheid* ook het werk *Dutch Mechanisms, Willem van Oranje* te zien in de vrij toegankelijke hal. In dit werk toont De Jong de Vader des Vaderlands in zijn graf, met koptelefoon op luisterend naar het nieuws.

19 juli 2024 t/m 11 september 2024

foto Lars de Nijs

Meeschrijven aan de geschiedenis van Breda

Tijdens BredaPhoto is de buitententoonstelling *Welkom in Breda* gratis te bezoeken in de Speelhuislaan. De foto's en bijbehorende [podcasts](#) vertellen het verhaal van de ontwikkeling van Breda als een gastvrije en diverse stad. Nieuwkomers in de afgelopen 60 jaar krijgen bijvoorbeeld meestal een hartelijk welkom. Zoals Poolse oud-strijders dit hebben ervaren na de Tweede Wereldoorlog. In het decennium daarna krijgt de stad er ook een Molukse wijk bij. Op initiatief van het bloeiende Bredase bedrijfsleven komen in de jaren '60 onder meer Spanjaarden, Marokkanen, Italianen en Turken naar Breda. Oorlogen en natuurrampen brengen nieuwkomers uit alle windhoeken naar de Parel van het Zuiden. Zo wordt Breda steeds diverser, met bijbehorende eet-, muziek- en feestcultuur.

De buitententoonstelling *Welkom in Breda* is samengesteld uit de collecties van Stadsarchief Breda en Stedelijk Museum Breda. Beide organisaties willen hun collecties verder verrijken met beelden en verhalen van nieuwe Bredanaars. Mensen met een migratieachtergrond die foto- of archiefmateriaal willen delen, kunnen dat doen via het Stadsarchief Breda.

13 september 2024 t/m 3 november 2024

foto Joris Verhoeven

Maak je eigen toekomstverhaal

Naar de toekomst reizen, kan dat? Ja dat kan. Hoe dan? Daar zijn verschillende routes voor met één gemeenschappelijke noemer: verbeeldingskracht. Tijdens de tentoonstelling *New Canterbury Tales* is projectruimte Next omgebouwd tot reisbureau waarin de tijdmachine ingesteld is op 2071. De tentoonstellingstitel *The New Canterbury Tales* is geïnspireerd op Geoffrey Chaucer's boek *The Canterbury Tales*, een 14e eeuwse verzameling verhalen van mensen op weg naar de Engelse stad Canterbury. Het New Canterbury van dit project is een fictieve plaats in Schotland op de plek waar nu het kleine stadje Golspie ligt. In 2023 konden bezoekers al kennismaken met de acht bewoners van New Canterbury. Wat hebben deze inwoners van New Canterbury het afgelopen jaar meegemaakt? Ontdek het in Next.

Afgelopen twee jaar zijn er verschillende manieren van tijdreizen verkend in het kader van het project *The New Canterbury Tales*, een onderzoeksproject gestart vanuit de onderzoeksgroep Duurzaam Gebouwde Omgeving van Avans Hogeschool. De uitkomsten liggen niet vast en het project is daarmee een spannend onderzoek om denkbeelden over de toekomst te verkennen en wie weet alvast 'zaadjes' te planten voor een leefbare versie ervan. In het museum maken bezoekers tijdens verschillende workshops toekomstscenario's. Ook delen inwoners van Breda hun ideeën en dromen met kunstenaars Liselot Cobelens en Jochem van den Wijngaard. De hierop geïnspireerde kunstwerken zijn in het museum te zien. Verder kunnen bezoekers zelf aan de slag en via een spel hun eigen toekomstverhaal maken.

foto Joost van der Velden

Kwetsbaarheid, emancipatie en culturen overbruggen

Ervaar de zeggingskracht en schoonheid van het werk van toonaangevende fotografen zoals Céline van Balen, Ed van der Elsken, Nan Goldin, Mous Lamrabat, Erwin Olaf en vele anderen. Duik samen met de fotografen in onderwerpen als kwetsbaarheid, emancipatie en het overbruggen van culturen. Deze bijzonder diverse samenstelling foto's in de expositie *Soulmate* komt uit de privécollectie van beeldende kunstverzamelaar Henri Swagemakers. De verwantschappen, of juist verschillen, tussen de fotografen dagen je uit om goed naar de foto's te kijken. Met wie voel jij je verbonden, wie is jouw *soulmate*?? En wat hebben de werken van Shirin Neshat en Cui Xiuwen gemeen?

Swagemakers verzamelt al meer dan vijftig jaar beeldende kunst. Vanaf de jaren '90 voegt hij ook fotografie toe aan zijn verzameling. Tussen de uiteenlopende beelden is één duidelijke overeenkomst: de mens staat centraal. Voor *Soulmates* mocht het museum een keuze maken uit de foto's van Henri Swagemakers, aangevuld met enkele andere kunstwerken. Ook is in de tentoonstelling te zien hoe deze unieke verzameling tot stand kwam.

14 september 2024 t/m 16 maart 2025

foto Almichael Fraay

Waar kunstenaar, kunstwerk en publiek samensmelten

Als eerste museum introduceert het SMB een geheel nieuwe manier om kunst te ervaren: met een grensverleggende audiobeleving in plaats van met een traditionele audiotour. Deze bijzondere ervaring biedt de mogelijkheid om kunst op een dieper, lichamelijk niveau te ondergaan. De audiobeleving is speciaal ontwikkeld door kunstenaar en filosoof Annemijn Rijk voor de tentoonstelling *Soulmates*. Rijk werkt in wat zij de *Grey Space* noemt, een artistieke ruimte en methodiek waarin kunstenaar, kunstwerk en publiek door belichaamde interactie gezamenlijk een werk tot leven brengen. Het ongefilterde, communicatieve lichaam en de manier waarop ons lichaam de wereld waarneemt, vormen de basis in al Rijks werk.

Rijks 'dwaalroute' nodigt uit om je blik te openen en een aantal werken van toonaangevende fotografen tot je te laten spreken. Door het kijken te combineren met subtiele, vloeiende bewegingen en aandacht voor je ademhaling, beland je als bezoeker in een meditatieve trance waarin de tijd stil lijkt te staan. Kunstwerken van onder andere Mous Lamrabet, Robbert Mapplethorpe en Shirin Neshat komen tot leven door deze unieke benadering. Ze zullen je ontroeren en verwonderen. Zo heb je fotografie niet eerder ervaren!

14 september 2024 t/m 16 maart 2025

foto Aad Hoogendoorn

september

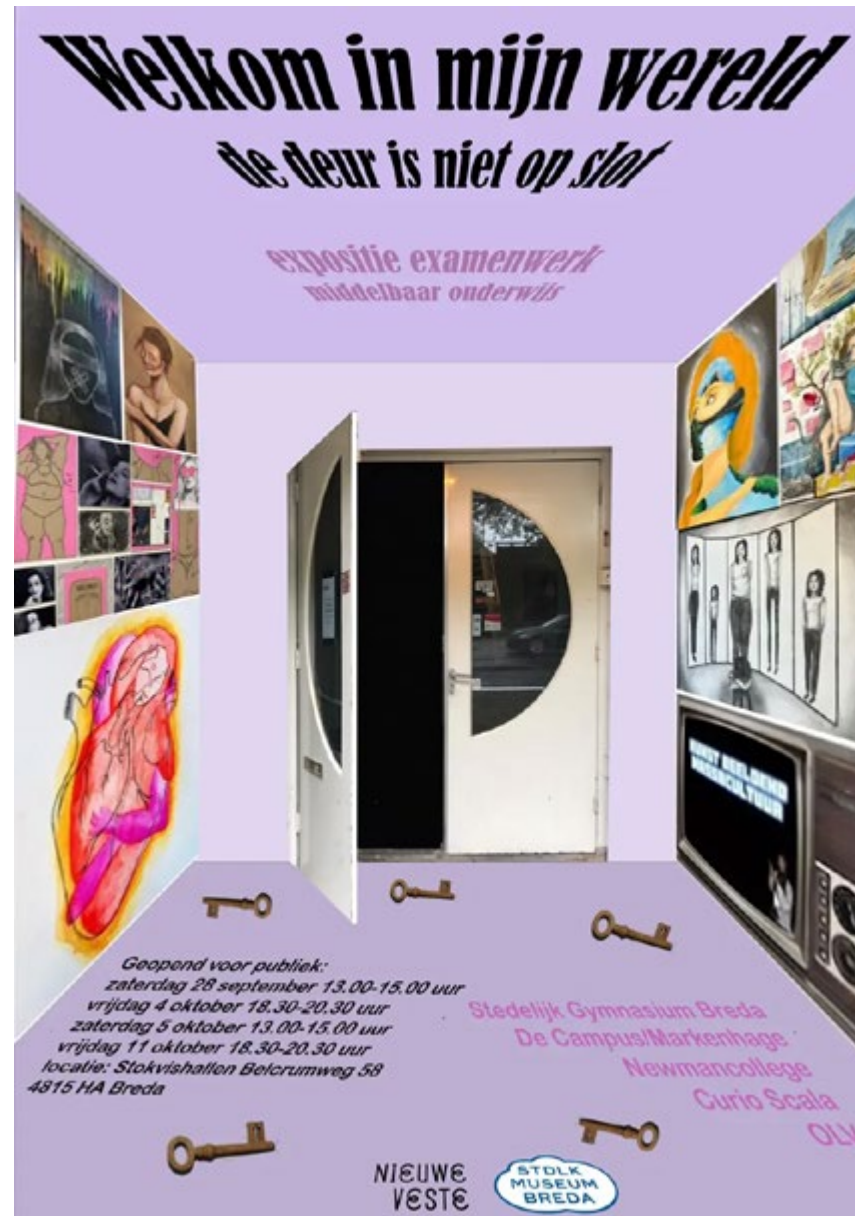
Welkom in mijn wereld vo-expositie

18

Eindexamenwerk en junior-curatoren

Deze tentoonstelling bestaat uit eindexamenwerken van leerlingen van Markenhage, Newman, OLV, CurioScala en Stedelijk Gymnasium. Ook de samenstelling en inrichting van deze expositie is ontworpen door leerlingen van deze scholen. Acht junior-curatoren hebben daartoe masterclasses gevolgd bij Stedelijk Museum Breda en kunstenaar Hanneke Adelaar. Het resultaat mag gezien worden!

28 september 2024 t/m 11 oktober 2024

Bredase kopieën van ‘Las Lanzas’

Tijdens de Bredase Maand van de Geschiedenis presenteren de kunstenaars Iratxe Jaio en Klaas van Gorkum hun onderzoek naar kopieën van het schilderij *De Overgave van Breda* door Diego Velázquez. Het onderzoek is onderdeel van hun residency-project bij Witte Rook, een platform voor beeldende kunst en onderzoek in Breda. Het schilderij van Velázquez verbeeldt de overgave van Breda in 1625 en staat ook bekend als *Las Lanzas*. Het origineel is te zien in het Prado Museum in Madrid. In Breda hangen verschillende kopieën.

Afhankelijk van de omgeving speelt ieder exemplaar een andere rol. In Madrid viert het schilderij de glorieuze overwinning van de Spaanse koning Filips IV. In Stedelijk Museum Breda onderstreept het hoe belangrijk de stad en de Oranje-Nassaus waren. Op het Kasteel van Breda kijkt het streng neer op jonge cadetten die in de wachtruimte plaatsnemen. En op het stadhuis dient het als dankbaar decor voor talloze trouwfoto's. Jaio en Van Gorkum stellen ook een tentoonstelling samen van deze trouwfoto's die gemaakt zijn voor de kopie in het stadhuis. De trouwfoto's hangen gedurende de maand oktober in Nieuwe Veste.

oktober 2024

foto's: onderdeel van onderzoek Iratxe Jaio en Klaas van Gorkum

Kleurrijke creaties van vmbo leerlingen

Ontdek tijdens de vmbo-maand hoe jongeren in Breda met elkaar in dialoog gaan. Samen met kunstenaar David Bade zetten de jongeren ideeën en gedachten om in beeldend werk. De leerlingen duiken in thema's als gunnen, verzetten tegen en genieten en geven hun visie op hoe zij de toekomst zien. Al creërend onderzoekt David Bade deze thema's met de vmbo-leerlingen in een bijzondere, nauwe samenwerking. Meer dan 100 jongeren maken tijdens deze maand in projectruimte Next kleurrijke creaties. De invulling van de vmbo-maand is mogelijk gemaakt door Club Zien.

2 november 2024 t/m 26 januari 2025

foto Club Zien

Fijne feestdagen in het museum

Vier de kerstvakantie in Stedelijk Museum Breda. De sfeer in het museum is magisch. Er zijn veel leuke activiteiten voor jong en oud. Maak van een museum-bezoek het leukste uitje van de kerstvakantie!

Warme choco en winterthee op de patio

In de kerstvakantie staat er op onze patio een sfeervolle winterkraam. Hier kan je genieten van warme chocolademelk en winterthee.

Knutsel mee aan ons kerstdorp

Maak je eigen unieke kersthuisje en geef deze een mooie kleur. Er staat een knutseltafel in het museumcafé waar je creatief aan de slag kunt. Bouw mee aan ons kerstdorp en geef jouw huisje een speciaal plekje onder de kerstboom.

Kerstfilm: The Snowman

Kijk samen naar de kerstklassieker *The Snowman* (1982). De tekenfilm vertelt het verhaal van een jongetje dat op kerstavond een levende sneeuwpop maakt. Samen gaan ze naar de Noordpool om daar de kerstman te ontmoeten.

21 december 2024 t/m 5 januari 2025

foto Joost van der Velde

Wortels van het Nederlandse koningshuis liggen in Breda

De tentoonstelling over de Nassaus van Breda heeft een duidelijke boodschap: de wortels van het Nederlandse koningshuis liggen in Breda.

Door trapsgewijs uit te zoomen maken we een complex verhaal inzichtelijk en interessant voor museumbezoekers. We presenteren de geschiedenis van Breda op een hedendaagse, veelzijdige en gelaagde manier in drie ruimtes (400 m²), inclusief een Familiespoor en interventies met hedendaagse kunst. De presentatie bestaat uit een rijke mix van objecten afkomstig uit de collecties van het museum, Stadsarchief en archeologie. Daarnaast zijn bruiklenen te zien van het Rijksmuseum, Koninklijke Bibliotheek, Museum Boijmans Van Beuningen, Museum Rotterdam en Het Noordbrabants Museum.

Kasteel (ruimte 1)

In de eerste ruimte komt de bezoeker binnen in het Kasteel van Breda op microniveau, waarin het weelderige leven aan het hof van de Nassaus centraal staat. In de entree staat een grote maquette van het Kasteel. De bezoeker krijgt met diverse objecten een beeld van het renaissancepaleis dat Hendrik III van Nassau en zijn vrouw Mencía de Mendoza rond 1530 bouwen. Aan een lange eettafel zitten alle generaties uit de familie Nassau die voor Breda belangrijk zijn. Ze zijn net klaar met het diner, de etensresten uit de 16de eeuw liggen nog op tafel. Jong en oud ontdekt op deze plek wat de Nassaus nuttigen en aan welke etiquette ze zich houden. Na het diner is het tijd voor een bezoek aan de bibliotheek. Veel waardevolle, met de handgeschreven boeken van de Nassaus zijn bewaard gebleven in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. De Nassaus houden van ridderromans, gedichten en verhalen uit de geschiedenis en van de bijbel. Ieder half jaar zien bezoekers in de ruimte

foto Contentvorm

drie nieuwe handschriften uit de Nassau-collectie. Door de ramen van de bibliotheek is de hof tuin van de Nassaus te zien. Daar staat het standbeeld van de Romeinse halfgod Hercules. Ooit stonden er in totaal 17 beelden in de hof tuin.

Stad (ruimte 2)

In de tweede ruimte zoomen we uit naar mesoniveau, naar de stad Breda. Bezoekers ontdekken wat de Nassaus bijdragen aan de ontwikkeling van de stad. Rond 1400 bekleedt Breda een bijzondere positie in het hertogdom Brabant, een gebied zo groot als de Benelux plus Noord-Frankrijk. De hoogste bestuurder van de stad en het land eromheen – de heerlijkheid – is de heer van Breda. Engelbrecht I van Nassau draagt als eerste deze titel, die tot en met koning Willem-Alexander in de familie blijft.

Via objecten, geluid en interactief beeld leren bezoekers dat de heer van Breda de leden van het Bredase stadsbestuur benoemt, dat er in de stad hofhuizen worden gebouwd en hoe de Nassaus zich bemoeien met de christelijke instellingen in de stad. In het midden staat een monumentaal 17de-eeuws model van de toren van de Grote Kerk. Het is het middelpunt van de ruimte, zoals de kerk het middelpunt is van de stad.

Land (ruimte 3)

In de derde ruimte kijken we op macroniveau naar het land van Breda. In deze zaal ontdekken bezoekers hoe de Nassaus voor het land van Breda vechten en wat het belang is van deze plek. Zo ontdekken ze de lotsverbondenheid tussen de Nassaus, de stad en Nederland.

De Opstand breekt uit en daarmee begint de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) om de Nederlanden. De oorlog draait om wie hier de macht heeft en wat

je mag geloven. Breda ligt precies in het grensgebied tussen het protestantse Noorden en het katholieke Zuiden. De stad is voor beide kampen belangrijk: geen andere plaats wordt zo vaak bezet en heroverd. De Nassaus zetten alles op alles om 'hun' stad te behouden.

In de ruimte is een tijdlijn aangebracht waarin alle belangrijke momenten van de Opstand met betrekking tot Breda voorbijkomen. Het gaat om bekende en minder bekende verhalen waarbij we de bijbehorende objecten presenteren, zoals de ontvoering van Filips Willem en het Beleg van Breda. In het midden van de zaal staat een groot model van het Turfschip, dat via projectie en met andere objecten het verhaal vertelt van de List met het Turfschip, waarmee Maurits van Nassau de stad inneemt.

Sporen van de Nassaus (ruimte 4)

De graven van Nassau en de prinsen van Oranje laten in Breda hun sporen na. Door hun aanwezigheid groeit Breda uit tot een hofstad met een sterke vesting. Hun sporen zijn nog altijd te volgen, onder meer in de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk en het Begijnhof. Park Valkenberg en het Mastbos met Kasteel Bouvigne veranderen door de tijd heen, maar hun oorsprong is niet vergeten. Deze monumenten zien bezoekers voorbijkomen in een film op de wand. Daaromheen liggen de bouwfragmenten van het renaissancepaleis, dat in 1826 een nieuwe bestemming krijgt als Koninklijke Militaire Academie. Bij de ingrijpende verbouwing wordt ook de gevelverandering deels verwijderd. Maar dankzij de bouwfragmenten die later op het Kasteelterrein zijn teruggevonden staat de herinnering aan de Nassau-tijd in steen gebeiteld.

Joost van der Velden

Familiespoor

In De Nassaus van Breda is een familiespoor geïntegreerd om de rijke geschiedenis van de stad ook aan (klein)kinderen en (groot)ouders over te brengen. Uitgangspunt daarbij is een leuke en leerzame activiteit te creëren voor de hele familie.

Bezoekers volgen het stempelspoor. Hiermee nemen ze een duik in het leven van de mensen die een stempel op de geschiedenis zetten. Via verschillende stations komen bezoekers meer te weten over thema's zoals sociale klasse, religie en oorlog. Door de tentoonstelling heen pakken we drie keer uit met een grote familie-installatie. In het Kasteel met een etiquettespel, in de Stad met een kleurplaat die terechtkomt in een digitale projectie van de stad, en in het Land met het spiraalspel van de listige vos.

Het stempelspoor begint bij de kaart met een vrolijk en kleurrijk groepsportret van twaalf historische figuren uit alle lagen van de Bredase bevolking. Alleen de hoofden van deze historische figuren ontbreken nog. Kinderen gaan op zoek naar de verborgen verhaaltjes in de tentoonstelling. Zodra ze de activiteit hebben gedaan, laten ze hun kaart stempelen met het hoofd van de bijbehorende historische inwoner van Breda. Bezoekers tonen hun gestempelde kaart na afloop bij de balie en krijgen dan een klein presentje mee.

Interventies hedendaagse kunst

In drie ruimtes van de tentoonstelling wordt door middel van hedendaagse kunst een zodanige verbinding gemaakt tussen geschiedenis en actualiteit dat het uitnodigt tot reflectie. In audiofragmenten geeft Marjolein van de Ven, conservator hedendaagse kunst, een toelichting op de kunstwerken.

In de eerste ruimte hangt een geweven werk van Maurice Scheltens en Liesbeth Abbenes. Dit wandtapijt legt een relatie tussen de Nassautapijten naar ontwerp van Bernard van Orley en de nieuwe wandbekleding van Huis ten Bosch, het woonpaleis van koning Willem-Alexander en koningin Máxima. Scheltens en Abbenes laten zich voor hun ontwerp inspireren door oude bloemstillevens. In de tijd van de Nassaus zijn gekweekte bloemen een teken van rijkdom. Tegelijkertijd zijn bloemen een symbool van vergankelijkheid.

Voor de tweede ruimte maakt Kelly Christogiannis, in 2022 afgestudeerd aan St. Joost School of Art & Design, twee werken in opdracht. Inspiratiebronnen hiervoor zijn objecten en verhalen die gaan over macht en geloof. In het ene werk laat ze een gouden splinter van het heilige kruis door glibberige handen glippen. In het andere werk geeft ze met een uitgebreide garderobe en een bloementuin commentaar op het portret van een stadsbestuurder. Ze vraagt zich af waar de grens ligt tussen verlangen en hebzucht.

In de derde ruimte krijgt het drieluik 'Vrede van Munster 1648-1998' van de Spaanse kunstenaar Joan Fontcuberta een plaats. Zijn werk verwijst naar het einde van de Tachtigjarige Oorlog als moment van verzoening en verbroedering. Fontcuberta gebruikt foto's van schilderijen van het beleg van Breda in 1625 en de (laatste) verovering van Breda in 1637. Daarop monteert hij uitvergroete beelden van druppels bloed – links Nederlands bloed, rechts Spaans en in het midden gemengd bloed.

vaste tentoonstelling

foto Mike Bink

foto Joost van der Velden

Opkomst industrie en ontwikkeling romantische schilderkunst

Deze vaste tentoonstelling geeft een beeld van de veranderingen in en om Breda in de 19de eeuw. Deze periode kenmerkt zich aan de ene kant door de opkomst van de industrie met fabrieken als De Etna, Backer & Rueb en Kwatta. Aan de andere kant is de ontwikkeling van de romantische schilderkunst kenmerkend met werk van Constant Huijsmans, Petrus van Schendel en Max Liebermann.

vaste tentoonstelling

foto Joost van der Velden

30 keer verlangen naar liefde en geborgenheid

Behalve in de tentoonstellingen zijn kunstwerken ook op andere plekken in het museum zichtbaar. In het souterrain ziet het publiek het opvallende werk *Wissel* van Marlène Dumas. *Wissel* omvat 30 kunstwerken, in drie rijen van tien. In dit werk combineert Dumas haar eigen tekeningen met die van GGZ-cliënten en therapeuten. Ze benoemt daarbij niet wie wat heeft gemaakt. De dromerige, kwetsbare en soms confronterende voorstellingen verbeelden verlangens naar rust, vergeving, liefde en geborgenheid. Het werk is een langdurige bruikleen van GGZ Breburg.

doorlopend te zien

foto Peter Hilz

Ruud van Empel & Karin Borghouts

Een nieuw initiatief: presentaties in het museum waarbij telkens wisselende kunstenaars in de schijnwerpers staan. De keuze voor de kunstenaars uit Breda en omgeving is gebaseerd op de tentoonstellingen die op dat moment in het museum te zien zijn. Op die manier biedt het museum een extra podium voor werk van beeldend kunstenaars die verbonden zijn met Breda en kan een groot publiek kennismaken met de Stichting Beeldende Kunst (SBK) als laagdrempelige manier om kunst in huis te halen.

Ruud van Empel en Karin Borghouts in SBK op bezoek

In 2024 brengt heel Brabant een ode aan de zonnebloem – en daarmee aan de wereldberoemde schilderijen van Vincent van Gogh. Stedelijk Museum Breda toont de interpretaties die kunstenaars Ruud van Empel en Karin Borghouts van Vincents zonnebloemstillevens maakten, in opdracht van Van GoghHuis Zundert. Van Empel fotografeerde verschillende bloemen en bracht die samen in een vernuftige digitale collage. Borghout fotografeerde echte zonnebloemen voor een geschilderde achtergrond. Dankzij de egale uitlichting oogt het geheel als een schilderij.

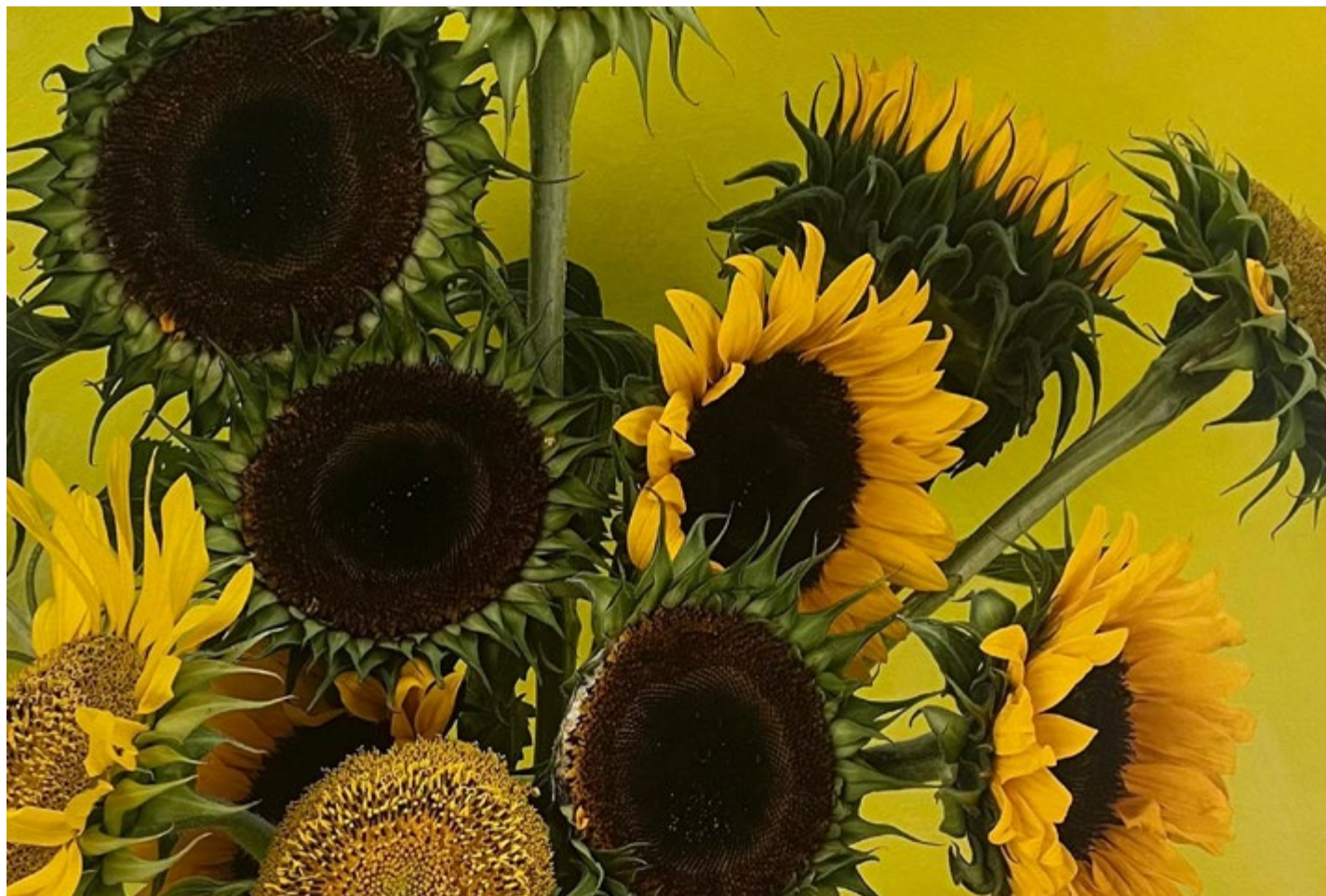

foto Celia Kalis

Met de volgende partners werken we structureel samen:

Blind Walls Gallery	Royal Roots, Blind Wall in entreegebied
Breda Marketing	heropening, cultuurmarketing, Royal Roots
BredaPhoto	fototentoonstelling publieke ruimte i.s.m. Stadsarchief en promotionele inzet
Bureau erfgoed gemeente Breda	o.a. De Nassaus van Breda
Stadsarchief Breda	collectiebeheer, Bredase Maand van de Geschiedenis, fototentoonstelling publieke ruimte
Musea	Club Zien: Het Noordbrabants Museum, Design Museum Den Bosch, Museum Helmond, Van Abbemuseum BIJ/NA: Vincent van GoghHuis Zundert
Nieuwe Veste	educatie, Bredase Maand van de Geschiedenis
Scholen	po, sbo, vmbo
St Joost School of Art & Design	mastermodule, BIJ/NA
Grote Kerk Breda	Royal Roots
Het Begijnhof Breda	ontwikkeling nieuw museum op het Begijnhof
Witte Rook	AIR de Missie, Inversie Talenthub
Organisatie Breda Nassaudag	Nassaudag
Draden van ONS (Brabant)	In samenwerking met Grote Kerk Breda, Nieuwe Veste, Stadsarchief, Museum Helmond, TextielMuseum (Tilburg), de LocHal (Tilburg), Van Abbemuseum (Eindhoven), het Noordbrabants Museum (Den Bosch).
Kunstenaar Ontwikkel Platform (KOP)	deskundigheidbevordering jonge kunstenaars
JINC	beroepsoriëntatie jongeren
Verbeter Breda	
Zinvol. Centrum voor levensvragen	zinvolle rondleidingen
Nieuwe Veste	VO expo project
Blind Walls Gallery en BredaPhoto	primair onderwijs programma <i>Kunsttastisch</i>

Samenwerking gestart in 2024:

Bo Diversity	Diversity Academy
Grote Broer Grote Zus	cultuurparticipatie jongeren (12-23 jarigen)
De Parade	participatieproject i.s.m. Bredase organisaties
	ONS Label
	Zorggroep Tuinzigt
	Creatief Centrum ARTenZO Breda
	Annahuis
	Naaiatelier De Nieuwe Meidoorn
	Raffy – Egala Zorg
	WIJ – begint met jou
	Stichting Kielegat
	Kielegats Carnaval Museum
	Stadsarchief Breda
	BredaPhoto
	Stichting Arjati
	Facilitaire Theaterwerkplaats Breda
	Jully Bernardus
	Bo Diversity
	Kbs Jacinta (meerdere basisscholen volgen in 2025)
Blind Walls Gallery	tentoonstelling zaal 5-6 & zomerprogramma 2025
Ons Nest	De Kei
	Visio Onderwijs Breda
	Breda College
Club Zien vanaf 2024 ook	De Pont museum, Het Schoenenkwartier, Museum Het Markiezenhof, Museum Jan Cunen, TextielMuseum en Tongerlohuys.

foto Tanja de Raad

4 Vriendenvereniging

30

Het museum heeft een vriendenvereniging met meer dan 500 leden. Met hun lidmaatschap ondersteunen de vrienden het museum bij collectie-aankopen, de realisatie van tentoonstellingen, publicaties e.d. De vereniging heeft een eigen bestuur en is eigenaar van een schilderijencollectie die het museum in langdurige bruikleen heeft. In 2024 kocht de Vriendenvereniging een schilderij van Petrus van Schendel aan. Dit dubbelportret vervaardigde Van Schendel in 1842 en is een belangrijke aanvulling op de collectie schilderijen van Van Schendel.

foto Joost van der Velden

5 Relatiebeheer en fondsenwerving

31

Ten behoeve van de participatieprojecten 'We OK!' en 'De Parade' ontvingen we bijdragen van Het Cultuurfonds, Elja Foundation, Fonds 21, Fonds Cultuurparticipatie, Rabobank, Tosca Trampoli Fonds en VSB Fonds. We waren bijzonder verheugd met een extra bijdrage aan 'We OK!' van de geefkring Jong Mecenaat van Het Cultuurfonds.

Met financiële steun van de Vrienden van Stedelijk Museum Breda konden we een groot schilderij (145 × 116 cm) van Petrus van Schendel verwerven. Het gaat om een dubbelportret van moeder en dochter, Antonia Theodora Hillegonda Dennison-Mooijaart en Anna Amelia Dennison. Het schilderij zal na een grondige restauratie getoond worden in de vaste tentoonstelling 'Ambitie & Verlangen – Breda in de 19de eeuw'.

foto Linsey Kuijpers

De programmering van het museum bestaat uit twee vaste tentoonstellingen en meerdere wisseltentoonstellingen. De diversiteit van het programma zorgt ervoor dat het museum interessant is voor een breed publiek. Bezoekers die in 2024 kwamen voor de vaste tentoonstellingen stimuleerden we om ook de wisseltentoonstellingen te bekijken en vice versa.

Stedelijk Museum Breda kijkt terug op een succesvol jaar. In totaal bezochten 43.817 betalende bezoekers Stedelijk Museum Breda in 2024. Publieksonderzoek laat zien dat bezoekers de vaste tentoonstelling *De Nassaus van Breda* steeds hoger waarderen en dat het museum een breder publiek trekt, waaronder meer bezoekers van buiten Brabant. Ook de wisseltentoonstellingen zijn goed ontvangen. Met name *Soulmates* werd door liefhebbers hoog gewaardeerd. Bezoekers ervaren het museum als toegankelijk en sfeervol en waarderen vooral de centrale ligging. Opvallend was de toename van bezoekers die voor het eerst kwamen. Bovendien combineert een ruime meerderheid hun museumbezoek met andere activiteiten in Breda, wat bijdraagt aan de culturele aantrekkingskracht van de stad.

Om het publiek te bereiken voor zowel *De Nassaus van Breda*, *Ambitie en Verlangen*, *Soulmates*, *De Lusten van Engelbrecht*, *Tamara Muller* en *Nieuwe aanwinsten* rolden we een gebalanceerde middelenmix uit op basis van *free publicity* en betaalde promotie. Hierbij lag de focus op zowel de losse tentoonstellingen, met eigen doelen en eigen doelgroepen, als op de brede programmering en het merk Stedelijk Museum Breda.

Media-aandacht (totaal)

In 2024 bestond de totale berichtgeving uit 654 nieuwsberichten.

berichten	bereik (exclusief doorplaatsingen)	AVE
654	571.306.843	€ 1.316.371

Hoogtepunten *free publicity*:

- Tamara Muller in het tv-programma [Ivo, even op zaterdag](#)
- Wander/Wonder in een artikel van vier pagina's in de kersteditie van de [Volkskrant](#)
- Wander/Wonder in het radioprogramma Opium van NPO Klassiek
- Wander/Wonder in Psychologie Magazine
- De Lusten van Engelbrecht in het [AD](#)
- Jose Maria Capricorne in [NRC](#)
- [Soulmates](#) in BN De Stem
- Aankondiging [Willem](#) in BN de Stem

Het museum maakt gebruik van *joint promotions* in samenwerking met Breda Marketing, kunst en cultuurmagazines en platforms.

foto Joost van der Velden

Online bereik

Verder zetten we online campagnes in om de naamsbekendheid van de tentoonstellingen en het museum te vergroten en de ticketverkoop te stimuleren. We benaderden de doelgroepen op een onderscheidende manier via uitgebreide onlinecampagnes. De advertenties wekten interesse waarna geïnteresseerden doorklikten naar verdiepende en actuele informatie via de eigen sociale mediakanalen. Daarnaast werken we ook online veel samen met culturele (en Bredase) partijen, zoals de Kunstmeisjes, Kunstfa-naatjes, KB Nationale Bibliotheek en Stadsarchief Breda.

De groei is ook terug te zien in de cijfers, zoals te zien in de tabel hieronder. Uiteraard moeten we hierbij wel rekening houden met de sluiting van het museum in het begin van 2023. Daarnaast hebben we dit jaar afscheid genomen van Twitter, gezien de politieke ontwikkelingen en omdat het niks opleverden. Het account blijft wel in onze handen.

	2022	2023	2024
websitebezoeken		145.985	167.770
websitegebruikers	107.203	57.829 / 123.809	124.647
Google Ad klikken	9.581	3.315	9.365
Facebook impressies	*	3.166.988	3.703.440
Facebook volgers	13.159	13.400	13.685
Instagram impressies	*	*	945.984
Instagram volgers	4.844	5.800	6.767
LinkedIn	1.524	1.800	2.185

* cijfers zijn niet compleet o.a. door overstap naar GA4

Bezoekers Stedelijk Museum Breda – Administratie rapportage

Deze cijfers zijn gebaseerd op het aantal op de kassa aangeslagen bezoekers

2024

categorie	som van Bezoekers
betalende bezoekers	43.817
evenementen café	626
Next programma	458
overige bezoekers	2.234
totaal	47.135

tarief	som van Bezoekers
vol	7.602
toegangspassen	32.900
gratis	3.318
gereduceerd	1.406
educatie	1.909
totaal	47.135

doelgroep	som van Bezoekers
volwassen	40.919
kind	1.631
junior	1.552
student	1.124
totaal	45.226

categorie	som van Bezoekers
scholieren en studenten	3.033
Next programma	453
kinderen tm 18	3.183
evenementen café	626
bezoekers volwassenen	39.835
totaal	47.135

tarief	som van Bezoekers
museumkaart	27.990
vriendenloterij VIP	3.434
museumkaart junior	1.138
museumkaart kind	338
totaal	32.900

groep	som van Bezoekers
Club Zien	407
PO	1.197
student	46
VO	259
totaal	1.909

Vanaf 2024 voeren we de marketing uit op basis van een jaarplan.

De overkoepelende doelstellingen zijn:

- vergroten naamsbekendheid;
- afstemmen van het aanbod op specifieke doelgroepen;
- vergroten van herhaalbezoek en aantal aanbevelingen;
- versterken van het marketingnetwerk in stad en regio en mogelijkheden tot samenwerking benutten;
- doorontwikkelen en doen groeien van *owned media*.

Door te werken met een jaarplan en een gecentraliseerd budget zorgen we ervoor dat we het grootste deel van de middelen inzetten op marketingactiviteiten die direct bijdragen aan het behalen van de doelen van dit jaarplan. Het zwaartepunt in de marketing-output ligt op *digital* en *social advertising*, media-inkoop (o.a. radio, vakbladen, televisie en online partners) en *outdoor* campagnes. De uitingen stemmen we af op de gedefinieerde doelgroepen. We scherpen de digitale strategie verder aan en verbeteren de online informatievoorziening.

Jaarlijks bepalen we de communicatiedoelen en middelenmix per doelgroep. Voor tentoonstellingen en activiteiten bepalen we kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen.

Doelgroepen

SMB onderscheidt de mensen, organisaties en bedrijven die we willen bereiken in de volgende groepen. De groep 'inwoners van Breda en omgeving' bevat zowel bezoekers als niet bezoekers. De interesse in cultuur is in deze groep heel divers. De groep 'families' benoemen we dit jaar voor het eerst apart, omdat zij een andere communicatieaanpak vragen. De groep 'culturele bezoekers' is geïnteresseerd in kunst en/of geschiedenis en is bereid om een kaartje te kopen voor het museum. De dag- en verblijfstoeristen zijn geïnteresseerd in Breda, maar zijn daarentegen nog niet bereid dit kaartje te kopen. Voor scholieren en studenten vormt het museumbezoek een onderdeel van het lesprogramma dat hun school invult. Stakeholders zijn particulieren, (maatschappelijke) organisaties en bedrijven die belangrijk zijn voor ons draagvlak en bereid zijn om op hun eigen manier aan onze ambities bij te dragen.

foto Aad Hoogendoorn

Cultuurparticipatie

De komende jaren wil SMB uitgroeien tot een sociaal-cultureel platform waar je elkaar kan ontmoeten, oude en nieuwe verhalen kan ontdekken en/of in gesprek kan gaan over onderwerpen die je raken. SMB wil zich daarom ook manifesteren buiten het museum-gebouw: in de publieke ruimte, digitaal en door middel van participatieprojecten. We willen de verbinding met onze omgeving uitbreiden en versterken, vanuit de culturele en sociaaleconomische schakeringen van de Bredase samenleving. Co-creatie, laagdrempeligheid, dialoog en samenwerken staan hierbij centraal. SMB wil in beginsel een afspiegeling van de inwoners van Breda en omgeving betrekken bij de programmering. Hun bijdrage is van essentieel belang om een museum van, voor en met de bewoners van Breda te zijn.

Cultuurparticipatie en participatieve kunst leveren een essentiële bijdrage aan het verbinden van het museum met doelgroepen die het SMB nog niet kennen. Vanuit hun eigen belevingswereld werken we op een gelijkwaardige, wederkerige manier samen met bewoners uit verschillende wijken van Breda. We stimuleren hen om zich te uiten en creatief te ontwikkelen. We werken samen vanuit thema's die de participanten betekenisvol en relevant vinden in hun eigen omgeving.

De collectie van SMB heeft twee pijlers: aan de ene kant het erfgoed en de verhalen van de stad, aan de andere kant de hedendaagse beeldende kunst die met stad verbonden is. We geloven dat je met behulp van beeldende kunst en verbeelding nieuwe perspectieven kunt ervaren en moeilijke onderwerpen bespreekbaar kunt maken. We zoeken daarom de samenwerking met beeldende kunstenaars op om ons programma te ontwikkelen.

In 2024 werkten we dit concreet uit in de meerjarenprojecten De Parade (in samenwerking met kunstenaar Vincen Beeckman) en We Ok! (i.s.m. kunstenaar David Bade).

De Parade

Gedurende één week per jaar transformeert Breda in Kielegat, waarbij bezoekers uit binnen- en buitenland worden aangetrokken door het spektakel van carnaval. Het project De Parade van [Stedelijk Museum Breda](#) i.s.m. fotograaf en kunstenaar [Vincen Beeckman](#) onderzoekt de betekenis van carnaval vanuit verschillende (culturele) perspectieven. Daarbij ligt de focus niet alleen op carnaval als feest, maar juist op de onderwerpen die daaraan ten grondslag liggen. Zoals identiteit, omkeren van hiërarchie, saamhorigheid en gender. Co-creatie, laagdrempeligheid en samenwerken met participanten staat hierbij centraal. Via de diverse achterban van samenwerkingspartners (zowel culturele- als sociaalmaatschappelijke instellingen uit de regio Breda) is er een grote variëteit aan deelnemers in leeftijd, gender, sociale klasse en (culturele) achtergrond.

Enkele belangrijke doelen die we met De Parade nastreven zijn bewustwording creëren over de rijke diversiteit van carnaval als internationaal fenomeen, bijdragen aan sociale cohesie en verbondenheid tussen de betrokken participanten uit diverse gemeenschappen en tot slot het verrijken van het perspectief op carnaval in het archief. Het project sluit aan bij de ambitie van SMB om zich te ontwikkelen tot sociaal cultureel platform.

De resultaten van dit onderzoek tonen we tijdens vier publieke presentatiemomenten: twee tussenpresentaties in projectruimte Next (in 2025 en 2026), een alternatieve carnavalswagen tijdens de carnavalsoptocht en een tentoonstelling in SMB (in 2026).

We Ok!

Met We Ok! brengt Stedelijk Museum Breda jongeren op laagdrempelige wijze in dialoog met de collectie. Het museum doet dit i.s.m. kunstenaar David Bade en Grote Broer Grote Zus, een organisatie voor kwetsbare jongeren. Deze dialoog vindt plaats rondom de vijf thema's spelen, je afzetten, geloven, generositeit en genieten. Oftewel rondom attitudes hoe we als mens met elkaar omgaan.

November 2024 startte met een pilot in projectruimte Next waarin David Bade met ruim 100 vmbo-leerlingen in vier weken tijd drie van de vijf thema's al creërend onderzocht. Dit participatieve ontwikkeltraject duurt tot en met voorjaar 2026. Tijdens het traject werken GBGZ-jongeren uit drie Bredase wijken op creatieve wijze vanuit de verschillende thema's met kunst, erfgoed en geschiedenis, o.l.v. van Bade. Dit creatieve proces zal resulteren in beeldend werk. Hiermee vergroten we de betrokkenheid van de jongeren met erfgoed en dragen we bij aan persoonlijke groei. Vanaf april 2026 resulteert dit in een tentoonstelling waarin de collectie, resultaten van de samenwerking en bestaand werk van Bade samenkomen.

Educatie en Publieksbemiddeling

Publieksbemiddeling

Dit jaar hebben we speciale aandacht voor de persoonlijke beleving van de bezoeker. Hieronder lichten we hier drie voorbeelden van uit.

Twee keer per maand verzorgt een team van professionele museumdocenten op zaterdag gratis instaprondleidingen. Mooi is dat we hiermee een breed publiek door persoonlijke begeleiding nog meer meenemen in de rijke geschiedenis van Breda en/of tot de verbeelding sprekende beeldende kunst. Een deel van de rondleidingen is interactief van opzet, waarbij we bezoekers uitdagen gesprekspartner te zijn en vanuit eigen context betekenis te geven aan kunstwerken.

Tijdens de zogenaamde *Zinvolle Gesprekken* gaat het eigen betekenis geven in interactie met de collectie een stap verder. Hierin nemen we de tijd om echt stil te staan bij wat we zien. Bezoekers onderzoeken samen met rondleiders van Stichting Zinvol wat de schilderijen in hen oproepen en hoe ze hen aan het denken zetten over henzelf en de maatschappij. Deze gesprekken zijn een samenwerking met Stichting Zinvol, Centrum voor Levensvragen.

Voor de tentoonstelling *Soulmates* is de audiobeleving *Wander/Wonder* ontwikkeld door kunstenaar en filosoof Annemijn Rijk. Het doel hiervan is de bezoeker te verleiden om anders te kijken. Deze bijzondere beleving biedt de mogelijkheid om kunst op een dieper, lichamelijk niveau te beleven. Tijdens de route door de tentoonstelling nodigen we de bezoeker uit om de blik te openen en een aantal werken van toonaangevende fotografen tot zich te laten spreken. Door kijken te combineren met subtiele, vloeiende bewegingen en aandacht voor ademhaling, beland je als bezoeker in een meditatieve trance waarin de tijd stil lijkt te staan. Annemijn Rijk verzorgt *Wander/Wonder* ook een zestal keer live. Een bijzonder programma dat in de trend past van musea om bezoekers te verleiden tot aandachtiger en langer stilstaan bij een kunstwerk. De Volkskrant besteedde er dan ook aandacht aan.

Voor alle tentoonstellingen geldt dat het inmiddels bijna standaard is om een korte video over een kunstenaar, verzamelaar of insteek in te zetten voor publieksbemiddeling.

foto Aad Hoogendoorn

Educatie

Voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo):

Interactieve rondleidingen havo – vwo

Voor havo- en vwo-klassen biedt Stedelijk Museum Breda interactieve rondleidingen aan. Tijdens deze interactieve rondleidingen verkennen de leerlingen erfgoed en kunst in het museum. Leerlingen gaan onder begeleiding van een museumdocent in gesprek met elkaar over wat ze zien en ervaren. Prikkelende vragen en opdrachten activeren het denken en kijkproces van de leerlingen.

Speciaal onderwijs:

Museumprogramma speciaal basisonderwijs

In dit programma ontdekken leerlingen van het speciaal basisonderwijs onder begeleiding van een museumdocent wat een museum is en waar het voor dient. Het programma bestaat uit een interactieve museumles in de klas, gegeven door een museumdocent. Hierop volgt een op maat gemaakt museumbezoek. De leerlingen bezoeken dan de vaste tentoonstelling *De Nassau van Breda* of, in de periodes dat deze zichtbaar is, *Ons Nest*.

Ons Nest – Speciaal voortgezet onderwijs

Stedelijk Museum Breda werkt samen met vso-scholen in de stad aan het project *Ons Nest*. Dit is een jaarlijkse tentoonstelling in Next met werken van leerlingen rondom een gezamenlijk gekozen thema.

foto Aad Hoogendoorn

9 Publiekszaken en commercie

38

In 2023 vond de herinrichting plaats van het museum met de nieuwe vaste tentoonstellingen. Ook werkten we aan onze ambitie om groeiende publieksaantallen te verwelkomen. Dit jaar hebben we kunnen ervaren hoe de ontwerpaanpassing van de winkel-horecacombinatie deze aantallen uitstekend faciliteert.

We vergrootten de verblijfsduur van bezoekers door de inrichting en het aanbod van café en shop toe te spitsen op de belangrijkste doelgroepen. Hierdoor nam de gemiddelde besteding toe. Meer focus en inzicht in de data met betrekking tot het assortiment in zowel café als shop maakten deze vooruitgang mogelijk.

Daarnaast bewijzen we naast individuele bezoekers ook groepen goed te kunnen faciliteren. Museumclubs vinden ons voor bezoek, rondleidingen en een horeca-arrangement. Zakelijke groepen ontvangen en ontlasten we met een geheel verzorgd dag- of dagdeelprogramma inclusief horeca en museumbezoek. Dit is een ontwikkeling die zich komende jaren verder zal voortzetten.

foto Joost van der Velden

De Raad van Toezicht ziet toe op het beleid van het bestuur, op de algemene gang van zaken en de organisatie. De Raad neemt daarbij de toepasselijke wet- en regelgeving en de statutaire bepalingen in acht. De Raad onderschrijft de Governance Code Cultuur.

Op vrijdag 3 mei 2024 overleed Frans Ellenbroek die vanaf 2016 lid was van de Raad van Toezicht. Ondanks een slopende ziekte was hij tot het laatst actief voor het museum. We zijn hem grote dank verschuldigd voor zijn vriendschap, enthousiasme en wijsheid.

In 2024 vergaderde de Raad vier keer, de auditcommissie kwam twee keer bijeen te voorbereiding van de jaarrekening en jaarbegroting. Na het vertrek van de zakelijk directeur mevrouw Marcia van den Wildenberg heeft de remuneratiecommissie de opdracht geformuleerd voor een interim-directeur en de selectie ter hand genomen. Van juli tot en met december heeft de heer Gert-Jan de Graaff die rol vervuld. Hij nam de lopende zaken waar en adviseerde de Raad over de verbetering van de administratieve organisatie. Op basis van een voorstel van het bestuur heeft de Raad ingestemd met de overgang van een tweehoofdige directie naar één directeur. De Raad fungeerde als klankbord van het bestuur bij het opstellen van het nieuwe meerjarenbeleidsplan.

De Raad evalueerde zijn eigen functioneren en voerde een functioneringsgesprek met het bestuur. Een afvaardiging van de Raad sprak met de Personeelsvertegenwoordiging van het museum.

Naar het oordeel van de Raad heeft het bestuur voldaan aan de doelstellingen van stichting Stedelijk Museum Breda en is het bestuur in control met betrekking tot de organisatie en bedrijfsvoering.

Wim van der Meeren,
voorzitter Raad van toezicht

foto: Marian Schutte

Dhr. W. van der Meeren

- Voorzitter Raad van Toezicht Radboudumc;
- Voorzitter MindUs;
- Commissaris bij RegMedXB.

Mevr. S. Broeren

- Zelfstandig ondernemer marketing en communicatie;
- Auteur;
- Hoofd marketing en communicatie bij poppodium Effenaar;
- Communicatieadviseur en strateeg voor Stichting Aurora en Stichting 113.

Mevr. S. Boelema

- Gedeputeerde provincie Noord Brabant.

Dhr. H. November

- Directeur Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven
- Curator/ conservator

Dhr. D. Kuilman

- Lid adviesraad Fonds Kwadraat;
- Lid adviesraad Kunst en Cultuur Vrije Universiteit.

Stichting Stedelijk Museum Breda is gevestigd in Breda, Kamer van Koophandel 20135936, en heeft een bestuur en een Raad van Toezicht. De samenstelling van de Raad is per 31 december 2024 als volgt:

de heer W. van der Meeren (voorzitter, ook lid remuneratiecommissie)
mevrouw S. Langbroek (ook lid auditcommissie)
mevrouw S. Boelema (ook lid auditcommissie)
mevrouw S. Broeren

De vacature die ontstond door het overlijden van de heer F. Ellenbroek wordt vanaf 10 maart 2025 ingevuld door de heer H. November.

De Governance Code Cultuur wordt door de Raad van Toezicht gebruikt bij het inrichten en periodiek evalueren van zijn werkzaamheden en de samenwerking met het bestuur. De in de code beschreven principes en best practices worden toegepast. De Raad kent een rooster van aftreden dat de continuïteit van het toezicht waarborgt. De leden van de Raad worden benoemd voor een periode van vier jaar en kunnen maximaal acht jaar aanblijven. De Raad van Toezicht kent twee commissies, te weten de remuneratiecommissie en de auditcommissie. De remuneratiecommissie voert jaarlijks een functioneringsgesprek met het bestuur en doet, als daartoe aanleiding is, voorstellen aan de Raad voor de honorering. De auditcommissie komt jaarlijks tweemaal bijeen en buigt zich over de financiële gang van zaken. Dit betreft met name de jaarrekening, de kwartaal-rapportages en administratieve organisatie.

Vanaf 1 januari 2025 is het tweehoofdige bestuur vervangen door één directeur, de heer D. Kuilman. De doelstellingen van de stichting en de taakverdeling tussen bestuur en de raad van toezicht zijn vastgelegd in de statuten van de stichting. De Governance Code Cultuur wordt toegepast. De stichting hanteert de professionele internationale codes voor de museumsector van de International Council of Museums (ICOM) en de Museumvereniging. Het museum heeft de erkenning van het Museumregister. De stichting past de Fair Practice Code en de Richtlijn Kunstenaarshonorarium toe. De stichting onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie en ontwikkelt hierop beleid. De stichting heeft de Culturele ANBI status.

Organisatiestructuur

Het aantal fte 2024 was 24,5 en 29 medewerkers. In 2023 was dit 20,83 fte en 27 medewerkers.

Het op niveau brengen van de vaste formatie was een uitdaging in 2024, vooral door langdurige ziekteverzuimsituaties en uitdiensttreding van personeel in kernposities. Daarnaast is eind 2024 een verandering in organisatie en organisatiestructuur in gang gezet om deze uitdagingen in de toekomst beter te kunnen ondervangen.

Medezeggenschap

Er is een georganiseerde overlegstructuur voor directie, MT, de teams en individueel overleg. Personeel wordt d.m.v. verschillende overleggen geïnformeerd over ontwikkelingen, beleid, lopende zaken, programma, personele zaken en financiën. Daarnaast introduceren we in 2024 een personeelsvertegenwoordiging. Zij overleggen en communiceren via verschillende middelen met directie, raad van toezicht en werknemers.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2024 9,7% ten opzichte van 8,5% in 2023. De eigen organisatie geeft actief aandacht aan werkdruk en de kwaliteit en veiligheid van de sociale werkomgeving. In drie gevallen was er sprake van langdurig ziekteverzuim, waarbij actieve verzuimbegeleiding plaatsvond. Voor preventie en ziekteverzuimbegeleiding werkten we samen met een professionele arbodienst.

Code diversiteit en inclusie

De vier P's van de Code Diversiteit & Inclusie hebben een grotere plek gekregen in onze organisatie door middel van bewuste keuzes en door ruimte te creëren voor diversiteit en inclusie in alle aspecten van bedrijfsvoering.

Voor de 'P' van programma gaat het om het vinden van een balans tussen een 'binnen naar buiten' benadering en een 'buiten naar binnen' benadering die essentieel is voor ons museum. Dit jaar hebben we een kritische blik geworpen op onze bestaande programmering en de programmering voor de toekomst met de vraag of we de diversiteit van onze samenleving weerspiegelen.

Een programma dat diversiteit viert, functioneert niet alleen als een spiegel van onze samenleving maar ook als een instrument voor het bevorderen van begrip, respect en inclusie. Het motiveert het publiek om open te staan voor nieuwe ideeën, draagt bij aan een gevoel van gemeenschap en verbinding en stimuleert een dialoog tussen verschillende culturen en perspectieven. Om ons programma inclusiever te maken moeten we nog beter begrijpen wat er leeft bij de inwoners en gemeenschappen van Breda. Wat de behoeften, verwachtingen en interesses zijn – en waar hun expertise misschien leidend kan zijn.

Fair Practice Code

We onderschrijven de Fair Practice Code, de gedragscode voor ondernemen en werken in de culturele sector. We zetten ons in voor een duurzame, toekomstbestendige arbeids- en beroepspraktijk. We voelen ons verantwoordelijk voor allen die zijn verbonden aan onze organisatie: werknemers in dienst van de stichting, maar ook zzp'ers, payrollers, vrijwilligers en gedetacheerden die veelal werkzaam zijn achter de schermen én de kunstenaars/makers die bij ons op een of andere manier hun werk tonen of uitvoeren.

Aanwinsten

verworven van	titel/omschrijving	vervaardiger
Isamo Thissen	De walnotenboom	Isamo Thissen
Nilka Capricorne	Kinderspelen	José Maria Capricone
Nilka Capricorne	De aankomst van Carolina Bregita op Curacao	José Maria Capricorne
Nilka Capricorne	Landschap op afstand gezien	José Maria Capricorne
Nilka Capricorne	Communicatiedoos	José Maria Capricorne
Nilka Capricorne	Landschap op afstand gezien	José Maria Capricorne
Nilka Capricorne	De reiziger, Journey to the East	José Maria Capricorne
De Roo antiquariaat	Frederik Hendrik	P. Tanjé
Paulien van Gilst	jurk	
Mr. F.J. Haffmans Kunst- en Antiekhandel	portret van de zusjes Castelijin	Izaak Schouman
Mevr. Rombouts	Joan Collette	Portret Maria met kind
Geer Pouls	Het verhaal van de tulp	Geer Pouls
Sabben Auctions	Kwatta Affiche	
Ad van Rosmalen	Cosmic Dust	Hubert Leyendeckers
Galerie Ecker	Prosperity	Hemaseh Manawi Rad
Galerie Ecker	bodemvondst	Ian Skirvin
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	rouwpoffer	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	West-brabantse speldenmuts	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	Belgische kornetmuts blauwe linten	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	Belgische kornetmuts groene? linten	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	“kapot” hoedje, stadse dracht	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	gesp voor breed ceintuur	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	gesp voor breed ceintuur	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	kapmantel	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	zwarte rok, strook decoraties langs de zoom	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	onderrok	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	herenkostuum	
Museum de Muts / Betsie van Rosmalen	herenkostuum	
Van Spengen veilinghuis		Petrus van Schendel
Jacomijn den Engelsens		Mado Schoolmeesters
Joyce Meijer		
Antiquariaat de Roo	Filips II	
Historia Auktionen Berlin	wandtelefoon	Nederlandsche Eriksson Telefoonfabrieken Reyen/Breda

De inhoud van dit verkorte jaarverslag is ontleend aan het financiële jaarverslag over 2024 van Stichting Stedelijk Museum Breda. De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij het financiële verslag. Over 2024 bedroeg het saldo van baten en lasten € 64.152. Na verwerking van mutaties in bestemmingsfondsen en -reserves kwam het uiteindelijke resultaat uit op € -36.778, dat is toegevoegd aan de algemene reserve.

Publieksinkomsten

De begrote publieksinkomsten voor 2024 zijn gebaseerd op 85.000 bezoekers. Hoewel bezoekersonderzoek laat zien dat de reacties op het museum als geheel en op de tentoonstellingen positief zijn, bleef het bezoekersaantal met 47.056 ver achter bij de doelstelling.

De totale entree-inkomsten bedragen € 402.126 ten opzichte van de begrote € 664.350. Door het lagere bezoekersaantal werd de geraamde omzet van de winkel en horeca niet gehaald. Wel nam de gemiddelde besteding per bezoeker toe.

Structurele subsidie

De bijdrage van de gemeente Breda 2021-2024 is in een subsidiebeschikking en uitvoeringsovereenkomst vastgelegd d.d. 28 december 2020 (DO/21/00194.1). De gemeentelijke bijdrage bedraagt vanaf 2021 tot en met 2024 € 3.755.500,- per jaar. De gemeente beslist jaarlijks over indexering van de subsidie ter compensatie van loon- en prijsstijgingen. In 2024 resulteerde dit in een totaal subsidiebedrag van € 4.056.007.

Weerstandsvermogen

SMB streeft een eigen vermogen na van 15% ten opzichte van de jaarbegroting. Deze verhouding wordt in algemene zin als 'gezond' aangemerkt. Het eigen vermogen heeft als doel om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Het museum heeft per eind 2024 een weerstandsvermogen van 33% bestaande uit ingebracht kapitaal en algemene reserve. Het weerstandsvermogen ligt daarmee boven de doelstelling. Het museum heeft bestemmingsreserves gevormd om de opbouw en ontwikkeling van het museum en de programmering de komende jaren te kunnen (co-) financieren.

Balans per 31 december 2024 (na resultaatbestemming)

ACTIVA	31-12-2024		31-12-2023	
Materiële vaste activa	730.554		855.271	
Totale Vaste Activa		730.554		855.271
Vorraden	45.956		23.984	
Vorderingen	503.069		882.386	
Liquide middelen	1.622.538		1.198.430	
Totale Vlottende Activa		2.171.563		2.104.800
TOTALE ACTIVA		2.902.117		2.960.071
PASSIVA	31-12-2024		31-12-2023	
Kapitaal	300.000		300.000	
Bestemmingsfondsen	639.856		471.002	
Bestemmingsreserves	645.295		704.490	
Algemene reserve	648.116		684.894	
Totaal Eigen Vermogen		2.233.267		2.160.386
Voorzieningen onderhoud	187.026		172.626	
Voorzieningen personeel	574		1.246	
Totale voorzieningen		187.600		173.872
Kortlopende schulden	481.250		628.813	
Totale kortlopende schulden		481.250		625.813
TOTALE PASSIVA		2.902.117		2.960.071

BATEN	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten	402.126	664.350	282.028
Overige inkomsten	112.881	150.000	97.201
Overige verkopen	28.861	7.500	6.728
Donaties	300		20.923
Totale opbrengsten	544.168	821.850	406.879
Publieke fondsen en bijdragen			
Subsidie Gemeente Breda	4.056.007	3.941.698	3.927.310
Subsidie Gemeente Breda overige (corona)	13.000		24.000
Bijdrage Gemeente Breda (collectie&digitalisering)			80.000
Bijdrage Gemeente Breda (projecten)	155.900		95.950
Bijdragen uit publieke fondsen	75.000	45.000	
Totale publieke fondsen en bijdragen	4.299.907	3.986.698	4.127.260
Overige subsidies			
Bijdragen uit private middelen			
Bijdragen uit private fondsen	20.000	95.000	261.000
Overige bijdragen (Vriendenloterij)			
Totaal overige subsidies/bijdragen	20.000	95.000	261.000
TOTALE BATEN	4.864.075	4.903.548	4.795.139

LASTEN	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
Beheerlasten personeel	746.105	797.220	746.430
Beheerlasten materieel	1.828.408	1.778.793	1.530.329
Totaal beheerlasten	2.574.513	2.576.013	2.276.759
Activiteitenlasten personeel	1.304.223	1.344.177	1.358.302
Activiteitenlasten materieel	921.187	1.229.150	1.609.071
Totaal activiteitenlasten	2.225.410	2.573.327	2.967.373
TOTALE LASTEN	4.799.923	5.149.340	5.244.132
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	64.152	-245.792	-448.993
AF: Rentebaten/-lasten	8.729	-12.100	711
RESULTAAT	72.881	-257.892	-448.282
toevoeging bestemmingsfondsen	-168.854	130.893	159.849
Onttrekking/toevoegingen bestemmingsreserves	-400.965	127.525	294.709
Onttrekking/toevoeging bestemmingsreserve verbetering tentoonstellings- en publieksruimtes			6.271
Onttrekking/toevoeging bestemmingsreserve Overlopende projecten 2021 naar 2022/2023			11.919
Vrijval bestemmingsreserves	460.160		166.147
RESULTAAT TEN BATE VAN DE ALGEMENE RESERVE	-36.778	526	190.613